

KYBERNETICKÁ KRIMINALITA

VYBRANÉ SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÝCH ČINŮ VE VZTAHU KE
KYBERNETICKÉ KRIMINALITĚ

MGR. RADIM VIČAR
UNIVERZITA OBRANY, FAKULTA EKONOMIKY A MANAGEMENTU
radim.vicar@unob.cz

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
Projekt: ***Vzdělávání pro bezpečnostní systém státu***
(reg. č.: CZ.1.01/2.2.00/15.0070)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Skutkové podstaty trestných činů postihujících kybernetickou kriminalitu

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, vychází, pokud jde o kybernetickou kriminalitu, pojmově z Úmluvy o kybernetické kriminalitě, přijaté v Radě Evropy v roce 2001.
- Trestní zákoník (TZ) obsahuje na rozdíl od starého trestního zákona komplexnější ochranou počítačových dat a systémů a přihlíží k jejím specifikům.
- Mezi skutkové podstaty trestných činů ve vztahu ke kybernetické kriminalitě v TZ patří zejména:
 - neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230),
 - opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231),
 - poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti (§ 232),
 - porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TZ)

- Ustanovení § 230 TZ postihuje neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací.
- Ustanovení § 230 odst. 1 přitom upravuje postih překonání bezpečnostního opatření a současně neoprávněného získání přístupu k počítačovému systému.
- K naplnění skutkové podstaty podle odst. 1 postačí hacknutí počítače, prolomení hesla i bez manipulace s informacemi uloženými v systému, k němuž získal přístup.
- Ustanovení § 230 odst. postihuje další případné jednání hackera či osoby, která má k systému legální přístup. Podstatné je, že tato osoba: neoprávněně užije uložená data, neoprávněně uložená data vymaže nebo je jinak zničí, poškodí, změní, potlačí, sníží jejich kvalitu, případně je učiní neupotřebitelnými, padělá nebo pozmění uložená data nebo neoprávněně vloží data do systému.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TZ)

- Při naplnění základní skutkové podstaty (podle odst. 1 a 2) může být uložen trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- Ustanovení § 230 odst. 3 TZ je kvalifikovanou skutkovou podstatou spojenou s vyšším trestem (odnětí svobody na šest měsíců až tři léta, zákaz činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty) pro toho, kdo spáchal některé z výše popsanych jednání proto, aby tím jinému způsobil škodu nebo sobě získal prospěch nebo omezil neoprávněně funkčnost systému.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TZ)

- Podobně ustanovení § 230 odst. 4 je tzv. kvalifikovanou skutkovou podstatou trestného činu ve vztahu k základní a dopadá na jednání organizované skupiny, způsobení značné škoda, chrání před vážnou poruchou specifické subjekty (orgány státní správy, územní samosprávy, soudy apod.). Za takovéto jednání pachatele lze uložit trest odnětí svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitý trest.
- Ustanovení § 230 odst. 5 s trestem odnětím svobody na tři až osm let umožňuje sankcionovat jednání pachatele, pokud jím způsobí škodu velkého rozsahu nebo získají pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TZ)

- Ustanovení § 231 odst. 1 TZ kriminalizuje držení zločinného nářadí.
- K naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu postačí, pokud si někdo opatří nebo přechovává zařízení včetně počítačového programu, nebo počítačové heslo, přístupový kód a nebo podobný prostředek, jímž lze získat přístup k počítačovému systému, to vše v úmyslu spáchat trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TZ)

- Podobně je např. postihováno držení padělatelského náčiní nebo neoprávněné držení platebního prostředku.
- Takovéto jednání může být potrestáno odnětím svobody až na jeden rok, propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.
- Kvalifikovaná skutková podstata (§ 231 odst. 2 TZ) spočívá ve spáchání této činnosti v rámci organizované skupiny či získání značného prospěchu (trest odnětí svobody až na tři léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TZ)

- Kvalifikovaná skutková podstata (§ 231 odst. 3 TZ) spojená s odnětím svobody na šest měsíců až pět let lze uložit pachatelům, kteří pro sebe nebo pro jiného získají tímto činem prospěch velkého rozsahu.
- Nutno dodat, že TZ upravuje hranici výše škody v ustanovení § 138 TZ, kdy značnou škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 500 000 Kč a škodou velkého rozsahu se rozumí škoda dosahující nejméně částky 5 000 000 Kč.

Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti (§ 232 TZ)

- Toto ustanovení směřuje k ochraně majetku hrubě nedbalým jednáním osob – pachatelů v oblasti kybernetické kriminality, není tedy potřeba úmyslu.
- Hrubá nedbalost je definována v ustanovení § 16 odst. 2 TZ které vymezuje, že „trestný čin je spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem“.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti (§ 232 TZ)

- Kriminalizováno je porušení povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona nebo smluvně převzaté, kterou pachatel zničí, poškodí, pozmění nebo učiní neupotřebitelnými data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací, nebo učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat, pokud způsobí na cizím majetku značnou škodu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti (§ 232 TZ)

- Za takovéto jednání lze uložit trest odnětí svobody až na šest měsíců, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- Kvalifikovaná skutková podstata tohoto trestného činu spočívá ve spáchání škody velkého rozsahu a lze za takové jednání uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ)

- Toto ustanovení chrání nejen tajemství uzavřeného listu nebo jiné písemnosti při poskytování poštovní služby nebo přepravované jinou dopravní službou nebo dopravním zařízením, ale i:
- datové, textové, hlasové, zvukové či obrazové zprávy posílané prostřednictvím sítě elektronických komunikací a přiřaditelné k identifikovanému účastníku nebo uživateli, který zprávu přijímá, nebo
- neveřejný přenos počítačových dat do počítačového systému, z něj nebo v jeho rámci, včetně elektromagnetického vyzařování z počítačového systému, přenášejícího taková počítačová data.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ)

- Při porušení tajemství dopravovaných zpráv v rámci základní skutkové podstaty je možno uložit trest odnětí svobody až na dvě léta nebo zákaz činnosti.
- Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch prozradí tajemství, o němž se dozvěděl z písemnosti, telegramu, telefonního hovoru nebo přenosu prostřednictvím sítě elektronických komunikací, který nebyl určen jemu, nebo takového tajemství využije.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ)

- Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu porušení tajemství dopravovaných zpráv je stíhána:
 - trestem odnětí svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti, a to pro pachatele, který tento čin spáchá jako člen organizované skupiny, ze zavrženíhodné pohnutky, způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,
 - trestem odnětí svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem pro pachatele, který spáchá čin jako úřední osoba, způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu, nebo spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY

Závěr

- Trestní zákoník vychází při formulaci skutkových podstat trestných činů v oblasti kybernetické kriminality z Úmluvy o kybernetické kriminalitě (Convention on Cybercrime, Budapest, 2001).
- Mezi skutkové podstaty trestných činů, kterými lze stíhat nezákonnou činnost v oblasti kybernetické kriminality lze zařadit zejména:
- neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TZ),
- opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TZ),
- poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti (§ 232 TZ) a
- Porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
OBRANY